

24.5.2024

Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö

Lausuntopyyntö 18.4.2024/VN/34883/2023

LAUSUNTO HALLITUKSEN ESITYSLUONNOKSESTA EDUSKUNNALLE MAATALOUSYRITTÄJÄN ELÄKELAIN MUUTTAMISEKSI

Esitysluonnos perustuu pääministeri Petteri Orpon hallituksen ohjelmaan, jonka kirjauksen mukaan Välitä viljelijä –projektista tehdään pysyvä toimintamalli. Esityksen tavoitteena on maatalousyrittäjien työkyvyn tukeminen, maatalousyrittäjien työkyvyttömyyden ennaltaehkäisy sekä maatalousyrittäjien työurien pidentäminen.

SámiSoster ry on aiemmin kirjelmöinyt sosiaali- ja terveystieteiden ministeriölle (6.3.2024) Välitä viljelijästä -hankkeesta ja korostanut siinä yhteydessä sitä, että tämä toiminta tulisi ulottaa koskemaan myös poronhoitajia. Lisäksi yhdistys on sanotussa kirjeessään selostanut kotieläintalouden ja porotalouden keskeisiä eroja, jotka ovat merkittäviä. Yhdistys toistaa edelleen kirjelmässään esittämänsä näkökohdat todeten samalla olevansa tyytyväinen siihen, että esitysluonnoksen mukaan myös poronhoitotyötä tekevät poronhoitajat pääsevät varhaisen tuen järjestelmän piiriin.

Esitysluonnoksesta ilmenee, että siinä ehdotettu varhaisen tuen järjestelmä on valmisteltu enemmistön eli pääväestöä edustavien perinteisten maatalousyrittäjien lähtökohdista ja heidän tarpeitaan ensisijaisesti silmällä pitäen. Saamelaista tunturiporonhoitoa harjoittavien saamelaisten erityistarpeet ovat sen sijaan jääneet vähemmälle huomiolle.

Esitysluonnoksessa on tarkasteltu yhdenvertaisuutta perusoikeutena kiinnittäen perinteisen oikeudellisen yhdenvertaisuuden ohella huomiota myös tosiasialliseen yhdenvertaisuuteen ja sen toteutumista usein edellyttämään positiiviseen erityiskohteluun. Saamelaista tunturiporonhoitoa harjoittavien saamelaisten alkuperäiskansaoikeuksien (jotka juontuvat perusoikeuksista ja ihmisoikeuksista) ja siten samalla tosiasiallisen yhdenvertaisuuden toteutumiseksi on tärkeää myös tässä yhteydessä toteuttaa positiivista erityiskohtelua tarkoittavia toimia. Siksi SámiSoster ry pitää tärkeänä sitä, että Maatalousyrittäjien eläkelaitos tulkitsee ja soveltaa ehdotetun lainmuutoksen 115 a §:n säännöksiä niiden voimaantultua perusoikeusmyönteisesti ja joustavasti ottaen siinä riittävästi huomioon saamelaisten poronhoitajien ja saamelaisten ammattikalastajien erityistarpeet. Niiden toteutumiseksi varmistetaan toimintaan riittävä resursointi ja saamelaisten poronhoidon asiantuntemus ja saamenkieli.

Näin menetellen Mela julkista tehtävää hoitavana eläkelaitoksena turvaisi osaltaan saamelaisten perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien toteutumista kuten perustuslain 22 § edellyttää. Tämä näkökulma olisi tarpeen erikseen mainita hallituksen esityksen perusteluissa.

Edellä todettuun liittyen yhdistys esittää lisäksi, että hallituksen esityksessä arvioidaan lainmuutoksen vaikutuksia saamelaisten poronhoitajien ja ammattikalastajien työkyvyn ylläpitämiseen ja työssä jaksamiseen.

Jouni Esa Nousuniemi
varapuheenjohtaja

Ristenrauna Magga
toiminnanjohtaja